

[kiszvárdai.lapok]

XIII. évfolyam 5. szám – 2011. június 22., szerda

Barabás Árpád, László Kata (Portugál)

Az elkövetkezendőkben elég sokat fogok zsűrizni és válogatni, és ha azt mondanám, hogy nem tudom, mi a jó színház, felvetődne a kérdés, hogy mit keresek ezeken a posztokon... Úgy gondolom, hogy ma, a XXI. században talán az a színház jó, amelyik képes hatni. Valaki azt mondta a POSZT-on, hogy a színháznak nem az a feladata, hogy tanítsa vagy nevelje a közönséget. Szerintem azonban igenis komoly erkölcsi felelősség terheli a művészeket, akik kiállnak az emberek elé, azzal a szándékkal, hogy mondjanak valamit. A jó színház – szerintem – azon múlik, hogy mit akarnak mondani és mit mondanak.

Bicskei István zsűritag

Berekméri K., Gáspárik A., Zalányi Gy. (Guppi)

**Magyar
színházak
kiszvárdai
fesztiválja**
XXIII.

[tartalom]

2. old.: A szakmai beszélgetésről [reflekt]
3. old.: Portugál, Székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház [fókusz]
4. old.: Guppi, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Akadémiai Műhelye [fókusz]
5. old.: A könyvbemutatóról [komment]
6. old.: Cári Tibor koncertjéről [fókusz]
7. old.: Sebestyén Rita jegyzete [reflekt]
8. old.: Körkép [blitz]

[reflekt]

Szakmai sokadszor

[komment]

Fábry Sándor:

Először kicsit félve jöttem Kisvárdára, hogy erdélyi színházak, csüddöngölés halinanadrágban, gyöngyös-bokrétás, édes-bús játékok és Csaba királyfi várhatók, ehhez képest korszerűbbnél korszerűbb előadásokat láttam. Kérdezgettem, hogy mi ennek az oka, és kiderült, hogy az összes erdélyi rendező Bukarestben, a világszínvonalú színházi főiskolán végzett. Itt fedeztem fel például a sepsiszentgyörgyi színházban játszó Szabó Tibort, aki most Jordánnál van Szombathelyen. Nála humorosabb embert nem sokat ismerek a színészek közül, Louis de Funès szintű komikus. Nyakó Béla úrnál pedig kevés kedvesebb vendéglátó van, amikor régebben meghívott, nekem csak annyi dolgom volt, hogy egy hétig színházba járjak, csorogjak a Tiszán, kicsit fröccsözök, strandra menjek és kerékpártúrákat tegyek. Egy ideig úgy álltam, mint Pelikán elvtárs, hogy most már tessék tőlem valamit kérni, úgyhogy azóta viszonzásképpen minden évben tartok egy jótékonynak mondható estet, aminek a bevételét legutóbb az erdélyi főiskolások elhelyezésére fordították. Eddig mindig a várban tartottam az esteket, de most végre bejutottam a kőszínházba is. Ma megnéztem a Portugált. Jó előadás volt, bár nem kiemelkedő. Bizonyos fordulatait nem értettem, de ez máskor is előfordul, és a végén azért többnyire összeáll a kép. Közben azonban azon morfondíroztam, hogy ez egy 13 éves darab, és úgy érzem, kicsit megkopott. Nem értem, hogy miért foglalkoztatják túl Egressyt, miközben ott van Pintér Béla, Térey vagy Háy János. És hol van a Portugál a Gézagyerekhez képest? Ahogy a szabó szokta mondani: fáradt a centi.

S. B.

Aki saját helyszínén, például a felújított váradi színházépületben látta a váradi Hat szereplő...t, egybehangzóan azt állítja – a rendező és a színészek úgyszintén – hogy az előadás erőteljesen önreflexív, a színház, a társulat jelen helyzete vetül rá a történetre. Hiszen a társulat „felvállaltan irányt akar váltani”, útkeresésben van.

Markó Róbert szerint az előadás nem épít fel koherens mai világot, előismeretek nélkül nem lehet kibontani a társulatra vonatkozó értelmezési szempontot. „Gyenge lábakon áll hatásban és gondolatiságban is.” Hogy az előadás a múlthoz vagy a jelenhez igazítja a darabot, kérdéses. Az eszéisztikus gondolatok és színházelméleti fejtegetések arra utalnak, hogy igenis a 1920-as években vagyunk, „ezek a kérdések már rég túlhaladott problémákat feszegetnek”. A rendező, Zakariás Zalán felfogásában azonban egyáltalán nem: ez inkább létfilozófia. Tömény, aktuális és általános. Emellett fontosnak tartotta a darabbeli hat szereplőt az árnyak világából megalkotni, fikció – s transzcendencia – felé emelni. Vannak tapsrendező, de Zalán nem ilyen – mondja Nánay a Nagy Viktor által feldobott kérdésre, hogy miért van megrendezve a tapsrend, miért nem engedi a rendező szabadon tapsolni nézőit. Olyan, mintha piros ceruzával újra alá akarná húzni – fölöslegesen – azt, amit megalkot az előadás. „Két igazság helyett inkább két hamisságot látok” – mondja Nánay az előadás világaira vonatkozóan, melyek vagy karikatúrisztikusak vagy üresek. De maximális főhajtás és elismerés az egész társulat munkájának.

A csíkszeredai Csókos asszony nem szerepelt a fesztivál versenyprogramjában, mégis megvitatásra került. Kovács Dezső operett-történeti

Fábry Sándor, Nyakó Béla

hátteret és mai játszási módokat vázolt. „Ezt a cukrozott világot stilizálás nélkül játszani veszélyes.” Kitért a színészek kemény és eredményes munkájára, Nagy Viktor osztozott a véleményében és további tanácsokkal látta el a fiatal előadókat. Hogy hangjuk ne merüljön teljes „hallhatatlanságba”, mint az előadásban sokszor.

Nánay a sok dicsérő szó után – szerencsére – „nem bírta magába fojtani” véleményét. Az előadás rendezőjének hiányában a társulat tagjait és a kamerát kérte, hogy közvetítsék neki üzenetét. Mint kihangsúlyozta, megjegyzései nem csak erre a produkcóra érvényesek, hiszen a társulat minden évben játszik egy hasonló előadást. „Lassan elfogynak az operettek” – fűzte hozzá Veress Albert. Nánay nem vitatta a színészek kemény és sokszor eredményes próbálkozásait, de emellett a rendezés igénytelenségét, az értelmezés hiányát és a stílus meghatározatlanságát nehezményezte, valamint a zenei vonal hiányosságait. A színészi munka is hagy kívánnivalót maga után: Katónak szinte légüres térben kell szerelmesnek lennie, a Tarpatakyt játszó színész is képes lenne többre, ha a rendezés megkívánná, és míg hirtelen két Ibolya Ede van a színpadon, Dorozsmai talán egy sincs.

Komolyan volt véve a darab vagy sem? Szinte lehetetlen ironia nélkül közelíteni hozzá. A Kovács—Nánay—Proics vitában nem dőlt el egyértelműen. Nánay szerint „az előadást a fiatalos energia menti meg”.

demKata

[fókusz]

Az illusztráció csapdái

Portugál – Székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház

Egressy Zoltán elnyúlhatetlen remekét játssza nagy vehemenciával a székelyudvarhelyi társulat, s a dráma pontosan olyanok mutatja magát, mint amilyenek az agyonjátszott, sokféleképp értelmezett kortársak és klasszikusok szoktak mutatkozni. Átszabhatják, feldúsíthatják, modernizálhatják őket, a drámai mag minden körülmények között működőképesnek bizonyul. A **Portugál** is „agyonverhetetlen” szindarab, ha eljátszszák tisztességesen, a szakmai professzió bizonyos fokán, üzembiztosan hozza a maga formáját, s garantálja a sikert a műsorra tűző társulatnak.

Zakariás Zalán székelyudvarhelyi rendezése elsősorban harsány, indulatoktól fűtött és szenvedélyes. Amit mond, azt nagyon hangosan, nyomatékosan mondja. A részletek rajzolata elhalványul, az árnyalatok jószerével eltűnnek a játékból. Pedig Egressy – ha valaki a kortárs drámaírók közül, akkor ő bizonyosan – nagy hangsúlyt fektet művére a groteszk, az irónia, a fájdalom, a csak vágott, de soha el nem ért beteljesülés színeire, áttűnéseire, átváltozásaira. Mindebből az előadás vajmi keveset jelenít meg, még ha vannak is élénk színei, rusztikus fonadécai.

A nevezetes igrácsi kocma, ahol a cselekmény nagy része játszódik, majdhogynem sivár, faburkolatú tér, a picit emelt játéktér talapzata is ugyanabból a nyers faszervezetből készült, mint az ivó, ahová megérkezik a pesti vándor, s ahol társadalmi életüket élik a helyi kisközösség tagjai, többnyire alkoholisták. (A díszletet Csíki Csaba tervezte.) Döng a padozat, ahogy járkálnak rajta, s a söntésben, asztalok, székek híján, jobbra pultnak dölve ácsorognak, vagy egyszerűen csak álldogálva téblábolnak hőseink. Az örökmozgó Csipesz (Barabás Árpád) szüntelenül pörög, forog, akrobatikus mutatványokat végez, legszívesebben talán reppelne is picinykét. Vadul caplat, megállíthatatlanul száguldozik keresztül-kasul a színen. Mikor a tóparti jelenetben napozni készül, előbb látványos aerobik-mutatványokat végez, majd apró fürdőrucira vetkezik, csillogó flitterrel, csiricsaré holmira. (Jelmez: György Eszter.) Retek (Szűcs-Olcsváry Gellért) is meglehetősen harsány figura, vadul akarnokoskodik, a gyilkosságra készülve a kocsmapultnál vételez jókora kést, amivel majd ledöfi Bittnert, az örök gonoszt. Mikor visszatér a véres gyilkossal, a vértől csöpögő szerszám kézről kézre jár. Sátán (Dunkler Róbert) a szelíd, elázott alkoholistát jeleníti meg: nagykeretes szemüvegével, bohócos sipkájával, enyhe imbolygásával inkább tűnik lökött hobónak, mint masszív részegnek. László Kata Jucikaként puhán, elomlóan és bensőségesen játssza az örökké biciklijébe gabalyodó, s rendszeren erotóman alkoholizáló nőt, aki két férfit húz a kebleire, s szívesen nyalából át különféle férfitesteket. A szexuális motívumok eléggé tolakodóak Zakariás rendezésében: Csipesz és Retek is élénk csípő-körzéssel nyomatékosítja, mit, mikor, hogyan és hányszor tenne, ha tehetné. Márton Réka meglehetősen szintelen Masnija akkor mutat igazi érzelmeket, mikor már elveszítette szerelmét, s földön ülve, kocsmapultnak dölve és Sátánnal összeölelkezve siratja el élete nagy lehetőségét. Jakab Orsolya affektáló, hisztis és fennhéjázó asszonya markáns figura.

A jeleneteket régmúlt évtizedek slágerei fonják füzérré, harsog a Boney M, könyörtelenül. S bár majdnem minden elhangzik a hírneves és világszerte sokszor játszott darabból (mondjuk a „bitbull-jelenet” nem, ami nem baj), a filing, az életézés, a talajtalan elvágódás s az elveszettség érzete, ami Egressy művészetét olyan különlegessé és sikeressé teszi, csak nem akar megfogalmazódni. Bittner többször átvonul a háttérben egy kisgyerekekkel – jelenésük csupán illusztráció. Akárcsak a zöld sasok emblémája, ahogy ott virít a kocsmapult oldalán. Mert ide, a világ végére, sosem jön el a Fradika, hiába ígérik.

Márton Réka, Antal D. Csaba

[komment]

Budapesti, Katona József színházi ősbemutatóját követően a **Portugál** szinte kultuszdarabja lett a magyar színpadoknak, kis túlzással több magyar társulat

mutatta be a megírása óta eltelt szűk másfél évtizedben, mint amennyi nem. Nincs ezen mit csodálkozni: nyolc igen jó, szellős, éppen ezért kitölthető (kitöltendő), csaknem egyenrangú szerep mellett a közönségsiker is, az önmagunkra (vagy egy velünk párhuzamos fiktív valóságra) való ráismerés is garantált. Zakariás Zalán rendezése realista

hangszerelésben – ahogyan a színlap jelzi: emberközeli és földszagú előadásban – mutatja meg Egressy Zoltán tragikomédiáját, leginkább annak szociográfiai vonulatára koncentrálna, a lehető legtöbb humorforrás kiaknázásának szándékával. A darabértelmezés némely pontokon homályos, nemigen látszik keresni a figurák mélységeit, alapvető kérdések maradnak megválaszolatlanok: mi vonzza például a jelentékenynek ábrázolt pesti értelmiségit a jelentéktelenség ábrázolt falusi csaposlányhoz, pláne mi tartja ott; azután mi vonzza vissza az említett fiatalembert a szellemi-érzelmi analfabétának lefestett feleséghez – hogy csak a darabcimádó, Portugáliába vágódó pályakezdő esszéistát érintő problémákat kezdjük sorolni. Nemcsak az akusztikai körülmények sivársága, de ponetírozási hibák, nehézségek okán is aggasztóan nagy az elvesző szövegek, a légüres térben megszólaló poének aránya, cserébe a felszín hangosan fecseg: az istenhátamögöttiség panelkarakterinek paneltragédiája elnyomja a produkció őszinte, szép, tiszta hangjait is.

[komment]

Vaszilij Szigarjev Guppija igazi „színészdarab”, háromszereplős örömjáték-lehetőség, és a marosvásárhelyi Akadémiai Műhely előadásainak színészei élnek is a kínálkozó alkalommal. Berekméri Katalin Tamarája viktimológiai alapeset, önálló akarat-alig-alig rendelkező, megtört tárgy-feleség, Zalányi Gyula Pásája esetlen, bumfordi, nagy gyerek, Gáspárik Attila Ljonyája szadisztikus és a végletekig egoista férj – három eszkögzagdag, színes, plasztikus alakítás. A három figura kamardrámáját Harsányi Zsolt rendezése a kadenciában mintha az orosz szerző korábról – a Fekete tejből, a Gyurmából, a Fantomfájdalomból – ismert hangjához közelítené: a már-már abszurdba hajló, egyszerre szájalmas és szívfacsaró, hosszú-hosszú expozíciót feszült, baljós hangulatú, könyörtelen finálé zárja. A vásárhelyi előadásból kimarad a mindentudó, ítélkezni jogosult, épp ezért feloldozni is képes, mindent idézőjelező, elemelő narrátor. Ehelyett Harsányi a maga realitásában meséli-mesélteti el az egyáltalán nem átlagos figurák egyáltalán nem átlagos történetét, amely azonban mégis megeshetne bármelyikünkkel.

A hatás pedig, ha lehet, így még drámaibb, mint Szigarjevénél: a három figura érzelmi patthelyzetben marad magára és egymásra, remény a jobbra, a másra, az élhetőre egyáltalán nincsen. Hiába is neveltünk előre a medve bőrére.

markóRobi

Berekméri Katalin, Zalányi Gyula

Berekméri Katalin, Gáspárik Attila

[fókusz]

„Tudod, hogy nincs bocsánat”

Guppi – Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem, Stúdió

Hogy benne van-e igaziból ez a József Attila-sor Vaszilij Szigarjev Guppi című darabjában így, ebben a formában, vagy csak a színészi, rendezői munka során került be (mert jól hangzik és/vagy kifejező) nem tudom, nem ismerem ugyanis sem az eredeti szöveget, sem az abból született marosvásárhelyi változatot (dra-

maturg: Balási András), de belekapaszkodom. Nagyon. Attól kezdve ugyanis, hogy ez a sor elhangzott az előadásban, nem tudtam szabadulni tőle, szinte örültem, hogy hallom, mert addigra bennem már a reménye sem maradt meg annak, hogy mást is kapok ettől a produkciótól, mint egyfajta felszínességet. Itt-ott már-már mélyre ásni képes, de végül mégiscsak komédiába, uram bocsá’, majdhogynem kabaréba hajló felszínességet.

Pedig van/lehetne ebben a darabban más is, mint effajta könnyedség. S jól is indul az előadás: sokat ígér a tér, a kezdő jelenet, a darab is csak lassan fed fel információkat arról, hogy kik is ezek az emberek, mi is történik tulajdonképpen velük, hogyan élnek az életüket, szóval, egy ideig működik a dolog, aztán... aztán „elrontja valami az összképet”. Akárcsak Ljonya (Gáspárik Attila) szerint Tamara (Berekméri Katus). És nem az a baj, hogy bohózat van, és túl(el)rajzolás, hanem az, hogy szinte csak az van. Látom ugyan a Tamara-Pása (Berekméri Katus és Zalányi Gyula) – kettősben időnként megcsillanni a mélységeket is, de valami miatt többnyire engednek a könnyebb, „megúsós”, „mintha” megoldásoknak: legtöbbször belső tartalmak nélküli, illusztratív játéknak. Tea helyett megelégszenek a cukros forró vízzel, hogy a darab által kínált példával éljek. Ettől aztán kilúgozódik az előadásból a benne mégiscsak

létező tragikus szál, rendező és színész egyaránt hagyja „elúszni” a lehetőséget, Ljonya színrelépésével pedig végképp eldől, hogy a szerző által használt „alcímnek” – Tragedia vagy komédia – melyik része érvényesül.

Mélyebbre kellett volna ásni a szövegben és önmagukban. S akkor lehetett volna több is ebben az előadásban.

köllő

[reflekt]

A könyvbemutatóról

„Minden könyv új, amíg nem kerül az ember kezébe” – hangzott el Szabó István szájából az OSZMI által kezdeményezett könyvbemutató megnyitásként. A Zsigmond Andi ötlete alapján készített könyvinstalláció, ill. a Pódiumterem tükreinek köszönhető montázs-szerű könyvkiállítás különös teret és hangulatot teremtett a kora délutáni eseményhez. Andi Pesten az Írók boltjában látta meg Perényi Balázs Improvizációs gyakorlatok című kézikönyvét, amely a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet gondozásában jelent meg, és ez adta az ihletet ahhoz, hogy jó lenne, ha itt, a kisvárdai fesztiválon nyilvánosan is megmutatható legyen, milyen színházi témájú könyvek jelennek meg Erdélyben és a Vajdaságban. A fellógatott könyvek közül a kolozsvári Koinónia Kiadó nemrég született alkotásait méltatta a **kisvárdai.lapok** főszerkesztője, külön kiemelve, hogy a sorozatban színházi esszék és drámák jelentek meg – főként magyar és román nyelvterületről. Veress Albert és Harsányi Zsolt értő prezentálása színesítette az etapot Matei Vişniec III. Richárd betiltva című drámájának felolvasásával.

Ezt követően a Marosvásárhelyi Színművészeti

Szabó István

Egyetem rektora, Gáspárik Attila mutatta be Kovács György 100. című esszékötetét, akit Ungvári Zrínyi Ildikó váltott egy szintén marosvásárhelyi illetőségű gyűjtemény bemutatásával. Egy kutatócsoport munkájának köszönhető az említett kiadvány, amelynek első kötete a Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet 1954-62-ig tartó történetét dolgozza fel. Ennek a kutatócsoportnak volt tagja többek között Albert Mária is, aki egy barna borítójú könyvet emelt el a tükörök elől, Cristian Pepino Az animációs színház technikája című művét, amely – Mária szavait idézve – „Olyan, mint egy bűvészkönyv: leleplezi a trükköket”. A képzeletbeli színpadra Medgyessy Éva, Péterffy Gyula özvegye lép, aki a Prospero könyvek sorozatában, a kolozsvári Komp-Press Kiadó gondozásában megjelent könyvével kapcsolatban osztotta meg gondolatait. Munkája saját színház tapasztalatain keresztül a legendás Harag György színházi világát mutatja be és férjének állít emléket. A magyarországi színházi tematikájú kiadványoknak a kiállításon való részvétele Szabó István és Szabó Zsuzsa mellett Nánay István érdeme, aki magával hozta Kisvárdára többek között a POSZT tíz évét bemutató kötetet. De számos más fontos alkotásra is felhívja a figyelmet – a Ruszt József sorozatra vagy akár a gyermekszínház állapotáról szóló Jövő-néző kiadványra egyaránt. A formabontó könyvbemutatót Szabó István gondolatai zárják, aki egy Bánffy Miklós-kiállítás katalógusának ismertetése után George Banu Peter Brook és az egyszerű formák színháza című esszékötetét ajánlja figyelmünkbe.

Valószínűleg nem vagyok egyedül azzal az érzéssel, hogy szívem szerint leszüretelném a Pódiumterem tükörfalát, egytől egyig magammal ragadva az izgalmas kiadványokat...

mészárosCsilla

[komment]

Nem könnyű műsorra tűzni egy olyan drámát, amelynek színpadravitelei annyi babért arattak, mint Egressy Zoltán Portugálja. Az udvarhelyi színháznál Zakariás Zalán rendezte a darabot, alaposan átgondolva és némiképp áthangolva a darabot „földszagúra” (Zakariás Zalán kifejezése), illetve helyi szintérré. A rendező látnivalóan igyekszik, hogy a színpadon ne a nagy elődök utánzása történjék meg (ez sok esetben nem is könnyű).

A színpadtér és díszlet egyszerű és funkcionális, az előadás jól ritmizált (ez nagymértékben köszönhető Csipesz és felesége párosának, valamint Retek jeleneteinek), az alakok többsége jól intonált. Jó a rendező törekvése, hogy megteremtse a háttértörténeteket, akár egy csillám-fürdőnadrággal, akár a gyerekét sétáltató apával – és kár, hogy ezeket nem folytatja, mint ahogy nem bíbelődik többet a szereplők vágyainak világával sem, ahogy az eleinte hullámműzúgással és sirályvíjjogással belép az előadásba.

Kísérletezésnek ad helyet a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Akadémiai Műhelye: az évad első produkciója kortárs magyar verses dráma volt, a Finito, Sebestyén Ába rendezésében. Vaszilij Szigarjev drámája, a Guppi más jellegű kihívást jelentett a színpad számára. Az in-yer-face dramaturgiával kapcsolatos kérdés, hogy mennyire szabad/lehet szó szerint követni a dráma világát, illetve szabad-e színpadi stilizációnak alávetni azt. A marosvásárhelyi Akadémiai Műhely előadásában Harsányi Zsolt rendezése mindkettőt alkalmazza: a díszlet világa abszurd rést üt a mindennapok kegyetlenül sivár folyásán, a színészi játék pedig alapvetően realista módon, egymásból építkező dialógusokban, de felnagyításokkal élve jeleníti meg a periférikus létüket élő szereplők világát. A történetek kiegészítő és párhuzamos világai a tévében látott Animal Planet-beli állati történetek és a fogyasztói világ vizuális termékeiből vett szerelmi jelenetek: láthatóan egyik sem jelent megoldást a szereplők életében.

Ungvári Z. Ildikó

[fókusz]

Öngyilkos tulipán

[ki.kicsoda]

A közönségzsúri

Halmay Balázs: Nagyon meglepett, hogy felkértek – egy volt mentős kollégám javasolt engem –, de örömmel vállaltam, mert szeretek színházba járni. Nyíregyházán lakom, de itt dolgozom az ANTSZ-ben, így kerültem képbe. Hál’ istennek a programok mindig délután kezdődnek, a munkaidőm pedig fél 5-ig tart, ezért éppen ideérek. Boldoggá tesz, hogy egy kisváros képes éveken át megrendezni egy ilyen nagy léptékű rendezvényt. Ez már nem is elkötelezettség, hanem megszállottság.

Hegedűs Katalin: Nyakó Béla igazgató úr kért fel, és kis gondolkodási idő után igent mondtam. Apukám a színházban hangtechnikus, szerintem így esett rám a választás. Tavaly nézőként már részt vettem a fesztiválon, most azonban amatőr mezei zsűritagként lehetek jelen. Komoly kihívás ráhangolódni az előadásokra, de nagyon érdekes és izgalmas feladat. Számomra a színház olyan, mint egy puzzle, ahol meg kell fejteni a színészeket, rendezőket, díszleteket, vagyis az egész darabot.

Fehérvári Béláné Ili: ’87 óta élek Kiszvárdán, a férjem festő, én magam is alkotó ember, grafikus vagyok. Régebben a Mahírnek készítettem színházi és filmes plakátokat, de emellett is nagyon szeretem a színházat. A választás szerintem úgy eshetett rám, hogy a Bessenyei

Az élő muzsikának nincsen párja. Jól tudja ezt Cári Tibor zeneszerző és jól tudják mindazok, akik hétfőn (azaz 2011. június 20-án) éjfélutáni meghallgatták A színház zenéje című virtuóz koncertet a Művészetek Háza Kamaratermében.

Először is rögzítsük, hogy kiket hallhattunk: Cári Tibor (elektronikus) zongorán, Radu Guți harsonán, Veress Albert dobokon játszott, Tóth Tünde és Pál Hunor énekükkel működtek közre.

Lendületesen zenéltek: brillíroztak, játszadoztak, viháncoltak, mókáztak; szóloztak, duetteztek, trióztak, kvartetteztek, kvintetteztek, ahogy a tárgy megkíván-

ta. De legfőképpen: meditáltak, filozofáltak dallamokkal és futamokkal, összhangzatokkal és ritmussal, egymásra s a közönségre hangolódva, jó órányi gyönyörűséget szerezve a publikumnak. Miről is? Életörömről és mulandóságról, a játék különleges hatalmáról, Hamlet töprengéseiről, a kék madár röptéről, s legfőképpen arról a megkerülhetetlen dilemmáról, hogy „a zongoristával ki táncol?” végül?

Mert ne legyen kétségünk afelől, hogy bár gyönyörűséges színházi zenéket hallhattunk, ám e muzsikának öntörvényű élete, természete, lélegzetvétele van: mozgása, imbolygása, íve, ritmikája, teste és kiterjedése. Úgy létezik, mint a természeti lények.

„2004-ben a temesvári Csiky Gergely Színház Hamletjéhez írtam zenét. Az előadásból kimaradt néhány számomra kedves dal, és arra gondoltam, hogy érdemes lenne egy koncert formájában előadni őket. Így született meg az első koncert az egyik temesvári klubban” – írja Cári Tibor a műsorfüzetben. Az elhangzott zenék többsége Victor Ioan Frunză rendezéseire készült (aminthogy A színház zenéje címet viselő „projekt” is az ő inspirálására jött létre).

S bár lehet hallgatni e muzsikát alkalmazott művészetként, egykori és leendő színházi alkotások alkotóelemeiként, ám a koncert mindenestől öntörvényű zenei világot rajzolt elénk, amellyel együtt lehetett menni, alá lehetett benne merülni. Finom, igényes, intellektuális, mégis vad és érzéki, dzsessz-filinges muzsika szólt, pazar szólókkal, tüneményes zongorafutamokkal, Radu Guți elvarázsoló harsonafutamaival, Tóth Tünde súlyos és mégis könnyed énekével, Pál Hunor rekedtes kontraival, Veress Albert belemenős ütős hangzásaival.

Félhangokból, szemvillanásokból értették egymást a zenészek, láthatólag és hallhatólag együtt lélegeztek, és együtt haladtak velünk, a közönséggel. Frunză hajdani Hamletjéhez a „Bűnöm, szerelmem” című dal íródott, meg egy ragyogó szólam, amely a dán királyfi töprengéseire nyújt bevezetőt.

Mint a koncerten elhangzott, pár zene még keresi a (színházi) terepét. Közülük egyiket, a címadó „Öngyilkos tulipán”-t Örkény István szövegei inspirálták.

A tiszta érzés szólalt most meg hangokban, melódiákban, szekvenciákban elmesélve; hangulat és reflexió, a világról való gondolkodás zenés inkarnációja. Szavakkal persze bajos lenne körülírni a szenvedély, az elragadtatás, az önfeledtség csapongó hullámmozgását, ami áthatotta e muzsikát.

Hallgassuk inkább Cári Tibor pompás zenéit: színházban és koncerten.

Kovács Dezső

[reflekt]

Mellérendelés

A 23-ik Kisvárdai Fesztiválon a mellérendelés fogalmáról teljesen véletlenül éppen az Odüsszeia 23-ik éneke jut eszembe. Azon belül is az a rész, amikor a hazatérő Odüsszeusz öreg dajkája elmondja, halottnak hitt urát a lábán lévő sebről ismerte fel. Az eszes főhős turnézik majd sebével tulajdon apjánál is – mert érti és érzi ő, hogy ez az apró jel milyen nagy súllyal bír a történetben. Az a kis nyom hozza a drámai fordulatot, amitől aztán görögéknél is helyére zökken a világ; megszűnik a bolyongás, a nélkülözés, a harc, a hullámok, és boldog feleség várja otthon a végkifejletbe érkezőt.

Színházi embereknek nem kell ragozni: ha még egyszer felhozom ezt a seb-dolgot, ő lesz a főszereplő ebben a történetben. És igazuk van. Ugyanis ezt a jelenetet szokás klasszikus példának felhozni, miszerint a görögök tudták ám jól: egy apró sebhely felismerése éppolyan súllyal eshet a latba, mint egy megnyert csata. Két, látszólag különböző fajsúlyú esemény egy bizonyos kontextusban egymás mellé rendelődik; azonos nyomatékkal vesz részt a *nagy történetben*.

Azt mesélik, megszületésének idején valóságos forradalmi tett volt a kisvárdai seregszemle. A hármas határ közelében, egy nem túl feltűnő, meghitt zugban végre találkozhattak azok a társulatok, amelyek magyar nyelven, de nem Magyarországon játszottak. Az anyaországbeli szakma, ha nem is túl nagy létszámban, de jelen volt, mintegy erkölcsi-szakmai megerősítésként.

Huszonhárom év telt el azóta, és még arra is emlékszem, hogy pontosan a tizedik színházi találkozó volt az, amelyről többen rebesgették, esetleg meg is írták, hogy jobb volt, mint a POSZT – vagyis a magyarországi színházak találkozója. Akkor először, és jelenlegi legjobb tudásom szerint utoljára nevezték a Kisvárdai Fesztivált jobbnak. Szóval nyíltan rangsorolták, versenyeztették – és nem csak a fesztiválokat, de a határon inneni és onnani színházakat is. Amit már korábban megtettük mi mindannyian. Rengegszer. Hogy egyik fentebb, másik meg lentebb. Egyik a történet szívében, középpontjában, a másik pedig a periférián. És ha valaki mégis kételkedett volna ebben a rangsorolásban, azok számára meggyőző lehet a gyakorlat, miszerint a POSZT-ra meghívták a legjobbnak ítélt határon túli színházakat (na lám, én sem tudok jobb szövegszöveget ajánlani, elnézést is kérek érte mindannyiunktól) előadásait.

Attól tartok, elhibázzuk a kérdésfelvetést, amikor azon morfondírozunk, miért is érezzük úgy, hogy a mi történetünk távolról sem a megnyert csata, sokkal inkább csak az apró sebhely a lábon. (A *mi* számomra a határon túli színházakat jelenti itt, cseppet sem filológiai, inkább érzelmi pontossággal.) És azt gondoljuk, mindez a szemlélőn, a hasonlítógnak múlik. Pedig talán jobb lenne azon tünődnünk, hogyan vehetnénk részt a *nagy történetben*. Hol ide, hol oda sorolunk vagy soroltatunk, miközben egyedül saját közegünk színházi és kulturális nyelvét tudjuk hitelesen képviselni. Ebből a megnyugtató helyzetből tudunk egymásra is figyelni, párbeszédbe elegyedni. Megteremtteni a magunk találkozóját, hagyományát. Éppen úgy, ahogy egy mások-máskor-máshol előadás vagy fesztivál is jó esetben ezt teszi. Éppen úgy, ahogy a görögök mondták: egy előadásnak is az a lényege, hogy megteremtse saját, kiemelt *akkor és ott*-létét. Egyedi, felismerhető, vadkan ütötte seb a lábon, amit egyszerűen nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Sebestyén Rita

György Gimnáziumban tanítottam rajzot, művészettörténetet és magyart. Majd' az egész várost tanítottam, úgyhogy ismernek.

Egy kisvárosban sajnos nagyon kevés esemény történik, ezért örülünk annyira ennek a fesztiválnak. Ilyenkor segíteni akarunk, hogy minden ragyogjon.

Mérész Anikó: Most kezdtem el dolgozni a polgármesteri hivatal titkárságán, ott találkoztam az igazgató úrral, aki megkérdezte, lenne-e kedvem zsűrizni. Nemrég költöztem Kisvárdára mellé, de ezt a fesztivált már előtte is nagyon szerettem. A zsűrizés mellett dolgoznom is kell, úgyhogy nem lesz könnyű, de belevetem magam a sűrűjébe.

Lábiscsák János: Már harmadszorra vagyok a közönségzsűri tagja, '96 óta járok a rendez-

vényre, és négy éven keresztül még díjat is tudtam felajánlani, amikor jobb anyagi helyzet volt. Az ifjú tehetségeknek ajánlottam fel pénzt, 20-25 ezer forintot. Nagy színházrajongó vagyok, úgyhogy mindig nagyon várom ezt a tíz napot, igazi kikapcsolódás számomra, csak a végére kóma. Azonban ha zsűritag vagyok, ha nem, 8-10 előadást mindenképpen megnézek.

S. B.

[krit]

Mi, kézdivásárhelyiek a Sóska, sültkrumplival utolsó nap leszünk. Arról már nem készül lap? Hm... Tegyetek meg nekem egy szívességet. Ígérjétek meg, hogy odajösztek utána, leülünk sörözni és elmondjátok, mit gondoltok az előadásról. De rendesen, nem köntörfalazva. Mert meg kell mondani, hogyha rossz egy színész vagy egy előadás. A kritikák a lapokban nem mondják meg, úgy általában véve és a **kisvárdai.lapok** sem... Nem kell óvatoskodni. Úgy kell tenni, mint Nánay a szakmain, aki ma egyszer csak azt mondta, elég a simogatásokból, jöjjön az erős ítélet! Nem minden előadással tették ezt meg a szakmaikon. Pedig meg kell...

Veres Előd, színész

[blitz]

„A színésznek le kell lepleznie önmagát.” Hmm...

Milyen érdekes... ha felfelé nézek, nem tudok olvasni.

[mai.program]

14.00 Szakmai beszélgetés

Művészetek Háza, Pódiumterem

17.00 A kisinyovi rózsza

Szabadkai Kosztolányi Dezső Színház

Művészetek Háza, Színházterem

21.00 Szentivánéji álom táncelőadás

Újvidéki Színház

Várszínpad

23.00 Magyar kezdők(nek),

avagy Madar(ski) bez muke

Szabadkai Kosztolányi Dezső Színház

Művészetek Háza, Színházterem

Találd meg az 5 eltérést a képen.

Az új NotAcer laptop.

Jövőre csak 7 napos lesz a fesztivál.

[kisvárdai.lapok]

a Magyar Színházak XXIII. Kisvárdai Fesztiváljának napilapja

Felelős szerkesztő: **Zsigmond Andrea**

Munkatársak: **Demeter Kata, Fazakas Márta,**

Mészáros Csilla, Sebestyén Rita,

Selmeczi Bea, Varga Anikó

Fotó: **Szkárossy Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Kalán János**

Nyomdai kivitelezés: **Gprint Iroda**

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

<http://szinhaz.w3h.hu>

A Magyar Színházak XXIII. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:
Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Kisvárdai Város Önkormányzata

Médiatámogatók:
Magyar Színházi Portál, 7óra7